

Karel Hartig: Stavitel, buřič i vězeň

11.05.2023

První starosta Žižkova Karel Hartig byl vášnivým stoupencem husitů a všeho českého. Za své postoje skončil ale každou chvíli v Karlíně na policii i ve vězení.

Husitská a Husinecká, Kališnická, Roháčova nebo Prokopovo náměstí — to jsou jen některé názvy žižkovských ulic a prostranství inspirované husity. Husitský místopis tu šířil první žižkovský starosta Karel Hartig. S nápadem přišel už roku 1872 ještě jako člen obecního zastupitelstva. Byl totiž horlivý stoupenec husitství, které vnímal jako legitimní boj Čechů proti poněmčování. Jako vlastenec stál v prvních řadách hnutí Hlahol a Sokol, Družstva Národního divadla nebo třeba Spolku pro budování Husova pomníku v Praze. Pro svoji vlasteneckou činnost se stal trnem v oku rakousko-uherským úřadům, a byl proto často vyšetřován policií. Když se například v létě roku 1869 připomínalo na Žižkově 500 let od narození Jana Husa, byl na vrch Vítkova svolán tábor lidu. Stovky obyvatel stoupaly na kopec, aby se setkaly u masivního stožáru, který Hartig nechal postavit na svém pozemku v blízkosti dnešního památníku. Na něj při různých příležitostech věšel bílý prapor s červeným husitským kalichem, například při výročí Žižkovy vítězné bitvy na Vítkově, nebo naopak prapor smuteční — to třeba při vzpomínce na popravu habsburských odpůrců na Staroměstském náměstí či na výročí upálení Jana Husa.

Takové vlastenecké výboje se samozřejmě řešily na nejvyšších místech. Tehdejší policejní rada Jawurek vyzval karlínského vrchního policejního komisaře Müllera, aby nechal stožár okamžitě odstranit. Müller sepsal s Hartigem protokol a uložil mu stožár strhnout. Jenže Hartig neuposlechl a karlínské komisařství ho za to potrestalo desetidenním vězením. Po odvolání byl trest sice zrušen, policie za asistence vojska přesto stožár shodila. Ale jen na chvíli, za pár dnů tu už stál nový, pevnější a obehnaný zídou.

Za nějaký čas byl Hartig na policii v Karlíně znovu. Tentokrát vypovídal kvůli vyvěšení praporu v národních barvách. Říká se, že servítky si nebral a policejní úředníky pozurázel, stejně jako strhal důstojnost rakouské policie. Dostal osm dní vězení. Problémům se Karel Hartig nevyhнул ani v budoucnu, a tak následovaly pokuty a další dny za mřížemi. Komisaře opět rozzuřil při jednom svatováclavském procesí, které stoupalo z Karlína na Vítkov. Tehdy se Hartig opravdu vyznamenal, když dav přivítal vsukutku majestátním praporem. „Prapor ten byl 30 loket dlouhý a 5 loket široký, kalich sám měl 18 loket délky,“ psaly Národní listy 30. září 1873. Pro představu, pražský loket měřil 59,3 centimetru.

Jindy zase, zrovna když monarchie oficiálně slavila 50. výročí vysvěcení papeže Pia IX. na biskupa, svolal Hartig žižkovský a pražský lid na Vítkov, kde společně postavili protestní hranici. Vatra ve večerních hodinách vzplála a do ohně byly obřadně vhozeny papežova podobizna, kopie listin deklarujících papežskou neomylnost a taky výtisk tehdejších katolických novin s názvem Čech. Na závěr demonstrace zpívali přítomní píseň Hej, Slované! Zpěv přerušila siréna policejních jednotek a hasičů, většina demonstrantů se následně rozprchla.

Byl to bezesporu Hartig, kdo se zasadil o divokého ducha, ale i celkovou podobu dnešního Žižkova. Narodil se sice v Sedlčanech, po příchodu do Prahy a sňatku s Amálií Stomeovou, jejíž rodina tu vlastnila rozsáhlé pozemky včetně usedlosti Pražačka, se mu podařilo prosadit koncepci pavlačových domů pro lidi, kteří pak svým svérázným životním stylem vytvořili legendární čtvrť. Jak by vypadal Žižkov bez Karla Hartiga, si můžeme zkusit představit. Nové rostoucí město by nejspíš dostalo na počest korunního prince Rudolfa, jediného syna císaře Franze Josefa I., jméno Rudolfov. Ulice by nenesly jména husitských osobností a Vítkovu by nevévodila Žižkova jezdecká socha.

Karel Hartig čtvrť obohatil přibližně o šedesátku domů a specifický architektonický styl, který ji dodnes

odlišuje od sousedních Vinohrad. Žižkovské domy působí nahuštěně, ulice jsou užší, často nesvírají pravý úhel, nejsou zcela rovnoběžné a jejich rozvrstvení je nepravidelné. Karlu Hartigovi vděčíme za založení Žižkova, jehož svéráz se podařilo uchránit i před socialistickou asanací. U příležitosti 190. výročí narození významného slavného žižkovského patriota byla 4. května v 16.30 v infocentru slavnostně pokřtěna nová publikace historika Jana Vlka, která mapuje Hartigův život.